

Izšla vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prostor:
2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

1931-YEAR XXXI.

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 16, 1925, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., PETEK, 11. NOVEMBRA (NOV. 11), 1938

Subscription \$6.00 Yearly

STEV.—NUMBER 222

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Veliki protizidovski izgredi v Berlinu

Naciji razbijajo in ple-
nijo židovske
trgovine

POSLEDICA UMORA DIPLOMATA

Berlin, 10. nov. — Največji
protizidovski izgredi so v teku v
Berlinu. Nacijska drhal je danes
zavladala na židovske trgovine v
nemem berlinskem trgovskem
okrožju in jih pričela uničevati
in pleniti. Člani drhali, ki so
pripeljali v avtomobilih, obo-
rojeni s težnimi drogovi, ho-
tijo od ene trgovine do druge in
jih razbijajo.

Naciji se masujejo za umor
Ersta von Ratha, tajnika nem-
skega poslanstva v Parizu, ki je
včeraj umrl. Podlegel je ran-
am od krogel, katere je zadnji
pudjel izstrelil vanj Herschel
Grynspan, poljski žid, da se
masujejo za nacijsko persekucijo
židov v Nemčiji.

Danes jutraj je drhal zažga-
la največjo židovsko sinagogo v
nemem delu Berlina. Protizid-
ovski izgredi so tudi v Mona-
chi in drugih nemških me-
stih. V Hersfeldu so naciji tudi
navali na židovsko sinagogo in
je zažgali.

Pred francoskim potniškim u-
radom na glavni berlinski ulici
Unter den Linden se je včeraj
drhala grupa nacijev v unifor-
mah in demonstrirala ter nadle-
žala potnike. "Vi ste židje, ki
je hočete pridružiti morilcu v
Parizu," je kričala.

Ernst von Rath, ki je umrl
v neki pariški bolnišnici, je pred
umrtjo prejel pismo od Hitlerja.
Diktator ga je povabil na "sve-
tovalca, poslanstva prvega re-
da" poleg tega pa je poslal svo-
je osebnega zdravnika v Pa-
riz, da bi mu rešil življenje. Ob
umrtju postelji žrtve židovskega
zastata so bili njegovi starši in
člani nemškega poslanstva.

Nacijski tisk je pričel s kam-
panjo proti kriminalnim ele-
mentom, "ki zastrupljajo odno-
šaje med Nemčijo in drugimi dr-
žavami." Listi zahtevajo od vla-
de drastično akcijo, ki naj bi za-
klopila nemške diplomate v tu-
jinstvu.

Nemški zunanji urad bo mor-
da zahteval ekstradicijo Grynspana,
da pride pred nacijsko so-
diko. Ker je oddal strele v po-
stopju nemškega poslanstva,
smatrajo, da je bil atentat iz-
veden na nemški "zemlji."

Mooney se veseli svobode

San Quentin, Cal., 10. nov. —
Tom Mooney, svetovno znani jet-
nik, je z velikim veseljem spre-
jel novico, da je liberalni demo-
krat Culbert Olson izvoljen za
guvernerja Kalifornije. "V mo-
jem srcu je zdaj pesem in na
mojih ustnih je smehljaj. Če me
Olson izpusti iz ječe, postane
drugi Altiel, še več — najslav-
nejši človek v zgodovini Zdrže-
nih držav," je rekel Mooney.

Španske čete oblegajo Lerido

Hendaye, Francija, 10. nov. —
Poročilo iz Barcelone pravi,
da lojalisti oblegajo Lerido,
strategično mesto v Kataloniji.
Lojalisti so tudi obnovili ofen-
zivo na fronti ob reki Segri, da
odrobijo fašistično obrambno
trto, ki so jo formirali pred ne-
kaj meseci v svojem prodira-
nju proti Valenciji, glavnemu
pristaniškemu mestu ob Sredo-
zemskem morju.

Domače vesti

V bolnišnici

Portland, Ore. — Alojzija
Stružnik, žena tajnika društva
627 SNPJ in sama članica tega
društva, se je morala pred nekaj
dnevi podvreči težki operaciji,
katero je pa srečno preživel. Na-
haja se v bolnišnici St. Vincent's.
Želja je, da čim prej okreva.

Clevelandske vesti

Cleveland. — Nov klub za pou-
čevanje slovenščine se je usta-
novil na pobudo Antona Klan-
čarja, tu rojenega rojaka. Klub
se bo bavil tudi s proučevanjem
slovenske literature. — Naglo je
umrl rojak Anton Oven.

Japonska ofenziva ob reki Jangtse

Napad na kitajsko vojaško letališče

Sanghaj, 10. nov. — Japonci
poročajo o uspehih v ofenzivi
po reki in ob reki Jangtse. Ja-
panske bojne ladje so včeraj do-
segle mesto Čipeh, ki je okrog
90 milj oddaljeno od Hankova.
Istočasno je japonska armada
zasedla Tuanvašun v svojem
prodiranju v provinci Hunan.
Cilj prodiranja je Jočov, mesto
ob reki Jangtse in važno želez-
niško križišče, in okupacija
Čangšue, glavnega mesta provin-
ce Hunan.

Tuanvašun leži zapadno od
proge Kanton-Hankov železnice.
Japonci trdijo, da so v svojem
prodiranju zaseli 500 tovarnih
avtov, katere so Kitajci pustili
po večurni bitki.

Japonski letalci so včeraj
bombardirali mesto Hengjang v
provinci Hunan in kitajsko vo-
jaško letališče. Trinajst kitaj-
skih bojnih letal, ki so se naha-
jala na letališče, so Japonci u-
ničili.

Kitajci poročajo o uspehih
svoje protiofenzive pri Kanto-
nu, glavnem mestu južne Kitaj-
ske. Japonci so se morali umak-
niti po bitki, ki se je vršila pri
Samšuju v bližini Kantona.

STAVKA OBIRAL- CEV BOMBAŽA V CALIFORNIJI

Neznosne razmere po-
gnale delavce
v boj

STAVKARJI DOBILI POMOČ

Bakersfield, Cal. — (FP) —
Šest tisoč obiralcev bombaža v
bogati dolini San Joaquin vztra-
ja odločno v boju, v katerega so
jih pognale neznosne razmere.
Glavna zahteva je zvišanje pla-
če na dolar za vsakih sto fun-
tov nabranega bombaža. Toliko
prejemajo obiralci bombaža v
južnih državah po stavki, ki jo
je vodila in uspešno zaključila
unija Southern Tenant Work-
ers.

Stavka je bila oklicana pred
štirim tedni, ko so plantažniki
pod vodstvom notorčne "vigi-
lantske" organizacije Associated
Farmers naznanili mesadne re-
dukcije. Neorganizirani obiralci
bombaža niso imeli nobenega
voditelja, dokler jim ni unija U-
nited Cannery Agricultural
Packing & Allied Workers pri-
skočila na pomoč. Poslala je svo-
je organizatorje med stavkarje,
ki so bili leta žrtve silnega izko-
riščanja.

Položaj v delavskih tabori-
ših je tak, da ga je težko opi-
sati. Družine petih in več članov
žive v barakah, ki imajo samo
eno ali dve sobi. Sanitacija je ne-
poznana. Kolibe so lažja bole-
ni in med otroci se hitro mahke-
kostnost. Pljučnica je običajna
bolezen in mnogi odrasli imajo
rane, ki se nečje zaceliti.

Večino obiralcev bombaža tvo-
rijo Mehčani in zamorci. Med
njimi je mnogo belopolcev, ki
so pobegnili iz južnih držav,
kjer jim peščena zemlja ni nu-
dila obstanka. V tej rodovitni
californijski dolini je njihova
ekzistenca še bolj mizerna od o-
ne v krajih, iz katerih so po-
begnili.

Dva faktorja sta v prilog
stavkarjem. Eden je vreme.
Vsak dan odlašanja obiranja
bombaža ogražuje profite planta-
žnikov. Deževna doba prihaja;

Zadnje vesti

WASHINGTON, D. C. —
Fulgencio Batista, diktator Ku-
be, je prišel v Washington.

ANKARA, TURCIJA. —
Veliko žalovanje po vsej turški
republikli za umrlim predsedni-
kom Ataturkom.

BERLIN. — Splošno požiga-
nje in razdevanje židovskih bi-
vališč po vsej Nemčiji; čez 20-
000 Judov prizadetih.

PARIZ. — Balkanska revizi-
ja prihaja. Bolgarija zahteva
nazaj ozemlje od Jugoslavije,
Rumunije in Grčije.

SANGHAJ. — Japonci so
naleteli na močan kitajski odpor
122 milj zapadno od Hankova
ob reki Jangtse.

Turški predsednik Ataturk umrl

Veliki reformator podlegel stari bolezni

Ankara, Turčija, 10. nov. —
Kemal Ataturk, prvi predse-
dnik turške republike, je danes
umrl za staro boleznijo na je-
trih v starosti 58 let.

Ataturk, bivši Mustafa Kemal
paša, ki je predsedoval tur-
ški republikli 15 let, je bil naj-
večji reformator na svetu v da-
našnji dobi. V dvajsetih letih
je pretvoril gnilo in propadajo-
čo Turčijo v močno in moderno
državo po evropskem vzoru. Iz-
vršil je reforme, ki so se zdele
nemogoče. Odpravil je sultana
in kalifa, ločil muslimansko ve-
ro od države, zatrl poligamijo,
osvobodil ženstvo, vzel je Tur-
kom staro svjetsko oblačilo in
jim dal zapadno kulturo.

Kdo bo njegov naslednik, zdaj
še ni znano.

če ne bo stavka končana, bo pri-
delek uničen.

Na strani stavkarjev so tudi
federalne avtoritete. Uradniki
administracije farmske zaštite
nasiljujejo one stavkarje, ki so
v veliki bedi. Pomoči so potreb-
ni prav za prav vsi. Ko so plan-
tažniki protestirali pri Jonathanu
Garstu, administratorju
farmske zaštite, proti temu, jim
je povedal, da bo še nadalje skr-
bel za lačne stavkarje.

Roosevelt izgubil kontrolno nad kongresom

Načrt razdelitve Palestine zavržen

Chamberlain napoveduje dolgo dobo miru

London, 10. nov. — Angleška
vlada je zavrgla načrt glede raz-
delitve Palestine v židovsko in
arabsko državo, sama pa bi ob-
držala mandat nad Jeruzalemom
in Nazaretom ter kosom obrež-
nega ozemlja. Ta načrt je pred-
ložila posebna angleška komisi-
ja v juliju preteklega leta, ki je
šla v Palestino in proučila polo-
žaj.

Zdaj je angleška vlada na-
znanila, da bo povabila pred-
stavnike Arabcev in židov v Pa-
lestini v London na konferen-
co, da izšli sprejetje kompro-
misa, ki naj bi končal izgrede v
Palestini in rešil vprašanje ži-
dovskega naseljevanja. Ako se
ne bodo židje in Arabci pomiri-
li, tedaj bo Anglija sama našla
rešitev.

Jeruzalem, 10. nov. — Včeraj
so se ponovno spopadli angle-
ški vojski z arabskimi rebeli.
Dva angleška vojaka sta bila u-
bita in pet ranjenih. Koliko A-
rabecev je bilo ubitih in ranje-
nih v bitki, ni znano.

London, 10. nov. — Predse-
dnik vlade Neville Chamberlain
je včeraj na bahista, katerega
se je udeležil tudi Joseph P. Ken-
nedy, ameriški poslanik v Lon-
donu, napovedal dolgo dobo mi-
ru v Evropi. Ta mir je rezul-
tat kupelje, ki jo je sklenil s
diktatorjem Nemčije in Italije
na monakovski konferenci. V
svojem govoru, ki je bil po radiu
razširjen po vsem angleško go-
vorčnem svetu, je Chamberlain
podbijal očitke kritikov nje-
gove zunanje politike, ki je po-
stavila Nemčijo na visoko stop-
njo in dala pogon vsenemstvu.
"Nobena država nima pravice
diktirati drugi državi, kakšno
vladno obliko mora imeti," je
dejal Chamberlain. "Zgodovina
dokazuje, da ni nobena vladna
oblika dobra za vse čase in da
se mora vsaka vlada prilagoditi
izpremembam položaja."

Anglija in Francija se upreta Hitlerju?

Diktatorja imata le pol leta časa

Pariz, 10. nov. — Hitler in
Mussolini imata samo še šest
mesecev časa, da lahko dobijo
od Anglije in Francije, kar ho-
četa. Ako ne dosežeta svojega
cilja v tem času, potem bo pre-
pozno, kajti — kakor kažejo
mnoga znamenja — Anglija in
Francija bosta z Združenimi dr-
žavami vred prihodnjo pomlad v
stanju, da pokažeta roge dikta-
torjem.

Francoski predsednik Lebrun
gre v kratkem v London in ta
obisk ne bo formalnega ali dru-
žabnega značaja — prav tako ne
bo obisk angleškega kralja v
Washingtonu prihodnje leto le
gola formalnost. Oba obiska sta
v zvezi s snovanjem protidikta-
torske fronte.

Hitler to ve — zato je včeraj
v Monakovem ponovno grmel
proti demokraciji in jašno po-
vedal Angliji in Franciji, da
Nemčija hoče imeti svoje izgub-
ljene kolonije nazaj takoj. Na
drugi strani Mussolini pritiska
za takojšnjo rešitev španskega
vprašanja. Nadalje Mussolini
zahteva internacionalizacijo sue-

Koalicija konservati- vni demokratov in republikancev

GREEN SE VESELI PORAZA CIO

Washington, D. C., 10. nov. —
Analiza izida torkovih volitev
kaže, da bo koalicija konserva-
tivnih demokratov, nasprotni-
kov "new deala", in republikan-
cev, ne Roosevelt, kontrolirala
prihodnji kongres, ki se sestane
v svojem sosedanju po novem
letu. Mahila demokratske stranke
bo še močna v prihodnjem
kongresu, toda koalicija bo do-
minirala zakonodajne funkcije
kongresa.

Kandidatje demokrat-
ske stranke so bili poraženi v
novonangleških državah in tudi
v centralnih državah. Izjema sta
državi New York in Illinois. Re-
publikanci so izvolili dvanajst
guvernerjev izmed devetnajstih
pri torkovih volitvah. Republi-
kanke administracije bodo ime-
le države Maine, Vermont, New
Hampshire, Massachusetts,
Rhode Island, Connecticut,
Pennsylvania, Ohio, Michigan,
Minnesota, Wisconsin, Iowa,
Kansas, North Dakota, South
Dakota, Colorado, Idaho, Wyo-
ming in Oregon.

Demokratje so izvolili trinajst
guvernerjev, izmed teh sedem v
južnih državah. Demokrat Her-
bert H. Lehman, guverner New
Yorka, je bil ponovno izvoljen s
večino 69,000 glasov s pomočjo
Ameriške delavske stranke, ki
mu je dala okrog 400,000 gla-
sov.

V nižji kongresni zbornici bo-
do imeli republikanci na podlagi
njih poročil. V senatu bo 67 de-
mokratjev 247, progresivci dva,
farmer-laboriti dva in 17 sede-
žev je še dvomljivih na bazi za-
dnjih oročil. V senatu bo 67 de-
mokratov, 23 republikancev, e-
den progresivec, eden neodvis-
než in dva farmer-laboriti; dva
sedeža sta še dvomljiva, ker še
ni znano, ali sta bila izvoljena
demokrata ali republikanca v
Iowi in Indiani.

Washington, D. C., 10. nov. —
William Green, predsednik Ame-
riške delavske federacije, se ve-
seli, ker so bili kandidatje, za
katere so agitirali voditelji Od-
bora za industrijsko organizaci-
jo, poraženi. "Odbor CIO in De-
lavska neustrankarska liga, nje-
gov privesek, sta bila poražena
na vseh frontah," je dejal Green.
"To je dokaz, da se ameriško
ljudstvo ne strinja s taktiko in
filozofijo voditeljev CIO."

Protistavkovne odredbe pokopane

Seattle, Wash., 10. nov. —
Predloži glede regulacije stavk
in piketiranja v Washingtonu
so bili pokopani pri volitvah z
veliko večino glasov. Slični na-
črti so bili poraženi tudi v Cali-
forniji. Vse delavske organiza-
cije so agitirale proti sprejetju
načrtov glede reguliranja stavk
in piketiranja.

Demokrat hvali burbonsko Tribuno!

Chicago, 10. nov. — Scott W.
Lucas, novodealski demokrat, ki
je bil zadnji tork izvoljen za
senatorja — in zanj so agitirali
tudi komunisti! — je včeraj zelo
pohvalil čikaški dnevnik Chica-
go Daily Tribune. Rekel je, da
je Tribune v teku kampanje po-
ročala "zelo pošteno!..."

Portret delodajalca, ki se "pokori" zakonu. (Narisan Jerger.)

Vesti iz Jugoslavije

KAJ VSE SE GODI NA KOČEVSKEM

Majhne borbe pred razmahom volilne borbe

Kočevje, 26. oktobra. — Kočevski dež je prav tako znamenit, kakor ljubljanska megla ali pa še bolj. Letos je sicer napravil nadev lepo izjemo, in je šele včeraj prišel v dolino. Tisti, ki so računali na lepo vreme ob Vseh svetih in upali, da bodo imeli še sveže rože vsajane na grobovih, so razočarani. Slana je še pred nastopom dežja vse cvetje pomorila. Zdaj je konec iger in opravil. Zdaj ki jih prinaša vsako poletje. Balinčarji so pospravili krogel, čeprav so še dolgo ob večerih vztrajali v mrazu, minili so sprehodi in izleti na Friderikov grad, v Mestni log in drugam — samo tarok bo še ostal. Ta je pri nas vse letne čase v modi, vsaj v desnem kotu kočevske kavarne je stalen gost.

Po vaseh strašijo divji prašiči in jazbeci. Z našimi lovci je križ, zmerom se jih drži smola. Kadar in kjerkoli se prikažejo, se vse zverine skrijejo. Če že od daleč niso zavohale preganjalcev, izginejo kakor kavra, ko padejo prvi strel. Medvedov letos se niso videli, kakšen volk pa bo morda kmalu prilezel v bližino, če bo mraz ostal. Pa tudi sicer kočevske vasi kljub dežju in blatu še ne bodo imele miru. "Saengerflugel" so sicer prenehali, izleti na Krempo in do Kolpe tudi prihajajo pa druge skrbi. Tihe borbe se bijejo, kamenje, kolomaz in gnojnice ne pridejo tako lahko iz mode, če se jih človek enkrat privadi. Prav pred kratkim je nekdo učiteljici v Stalcerjih vrzel debel kamen kar skozi zaprto okno v sobo. Vojska zaradi imena na "ič" oziroma — itich povzroča v mestu in po vaseh še zmerom hudo kri. To zdrabo nam je Bog naklonil najbrž v zameno za volilno borbo, ki se kar noče razmahiti. Nihče se zanesljivo ne ve, kdo bo in kje bo kandidiral. Tudi "Gotscheer Zeitung" kar molči o tej reči. Sicer je pa prav tako — bolj trajnega pomena je pač prevažna naloga, dokazati pragermanski izvor imena — itich. Po odredbi sreskega načelstva bodo morale napisne tabele biti v bodoče slovenske, imena na — itich pa bodo vendar ostala — zaradi krstnih listov.

Dež, ki je začel nalivati, nam odpira žalostne perspektive za zimo. Hudo je prizadelo naše delavstvo. Gradbena dela so prenehala, obe tekstilni tovarni sta reducirali obrat na skrajni minimum. Okrog cerkve se zbira brezposelnost z rokami v hladnih žepih. Družinski očetje so med njimi, do malega so skoraj sami Slovenci — nemški delavci imajo vsaj kmečko hrano in toplo peč doma na vasi. Vprašanje našega delavstva je postalo zdaj pred zimo nadvse pereče. Treba se bo pošteno zavzeti za gladožive in trpeče — dovolj je bilo obljub!

MADŽARSKI AVTO JE ZGOREL PRI PLANINI

Lastnik se je komaj rešil — 70.000 din škoda

Planina 27. oktobra. Nedavna popoldne se je pripeljal v naše kraje madžarski državljani in avtopodjetnik Franc Pollak. V luksuznem avtomobilu je pridiral z lepo damo iz Madžarske proti Celju in Ljubljani, odkoder je nadaljeval pot proti Planini, namenjen je bil v Italijo. Ko pa je došel v vas Liplje pri Planini, je avto ustavil ter izstopil s svojo spremeljevalko Zuzi Kalmanovo. Pustila sta avto na desni strani ceste, sama pa sta se viedla na drugo stran, da bi se pri pikniku nekoliko okrepčala. Ko sta se po kratkem odmoru hotela odpeljati dalje in sta zasedla avto, se jima motor ni hotel vžgati, samo ropotalo je v njem.

Naenkrat se je pojavil velik plamen, ki ga Pollak ni mogel več pogasiti. S sopotnico se je v poslednjem trenutku rešil iz gorečega avtomobila. Seveda tu ni nista več utegnla rešiti pri-

ljago. Po nekaj minutah je ostalo na cesti še železno ogrodje. Pollak je utrpel 7000 pengov (po naše 70.000 din) škodo. Kakor je povedal obmejnim organom, ki so prihiteli na kraj nesreče, avta sploh ni imel zavarovanega, češ: "Že nad 30 let sem avtomobilski podjetnik, pa se mi še nobena taka nesreča ni primerila." Ker je na naši meji pri vstopu v državo založil pri carini 5000 din kavicje za avto, bo moral zdaj utrpeti še stroške s tem, da spravi železne ruševine nazaj na Madžarsko ter bo moral obenem dokazati, da mu je avto res zgorel, nakar mu bodo kavicjo vrnili. No, 2000 din bo le rešil, kajti prevoz ga bo stal okoli 3000 din. Po nesreči je bil precej obupan in je zagotavljal, da bo odlejel sleherni avto zavaroval.

Promet čez mejo je zadnje čase v primeri s poletjem popustil, toda ob nedeljah je zmerom še živahno. Posebnih dogodkov v naši okolici ni. Edino iz Laz pri Rakeku velja zabeležiti: pred nekaj dnevi se je uresničila dolgoletna želja, da so pometali stare petrolejke ter priglajali elektriko. Zdaj se Rakovčani ne bodo več posmehovali Lazanom, kajr že nekaj let, ko je tekla glavna električna napeljava iz Logatca in Planine na Rakek skozi vas Laze, toda v vasi sami se je niso posluževali. Zdaj so vsi zadovoljni.

LJUBEZNIVO PRIBLIŽEVANJE V TOVARNI

Oprostitev v značilni in poučni tiskovalni pravdi

Ljubljana, 27. oktobra. Pred tiskovnim senatom, v katerem sta pod predsedstvom s. o. s. Gorečana sodelovala gg. s. o. s. Brelih in Lederhas, je bila zaključena tiskovna pravda na tožbo mariborske tovarnice Thoma & Co., ki jo je zastopal ljubljanski odvetnik dr. Voršič proti odgovornemu uredniku "Glasa delavca" Vincencu Stuparju, ki ga je zagovarjal odvetnik dr. Stempihar.

Tvrda Thoma & Co. je tožila odgovornega urednika zaradi prestopka zoper čast po čl. 52. zakona o tisku, ki naj bi ga bil zagrešil s tem, da je 4. februarja letos v svojem listu objavil pod naslovom "Moji doživljaji v tovarni Thoma v Mariboru" dopis delavke, v katerem ta piše o razmerah, ki vladajo v tovarni in pravi, da jo je mojster povabil v klet, kjer ji je med dvomljivo ljubeznivim približevanjem povedal, da ji bo dobro, če bo pametna, če pa ne bo hotela biti, ji preti ulica. Ker ni hotela biti "pametna," da je sedaj res "na ulici," odpušča iz službe. Na kraju je delavka še omenila v članku, da se podobne reči dogajajo po mojstrovih krivdi v omenjeni tovarni vsak dan.

V zagovoru je obtoženi po svojem zastopniku pobijal legitimacijo tvrde za tožbo z utemeljitvijo, da napad ni bil namenjen podjetju samemu, temveč je imel le namen, opozoriti podjetje, samo in pa javnost na nevarne razmere, ki vladajo v tovarni in na odnose med nadrejenimi mojstri in podrejenimi tekstilnimi delavkami. Poleg tega je toženi nastopil tudi dokaz resnice za navajane trditve. Dasi so nekatere priče govorile v prilog konkretno imenovanemu mojstru, ki je nemški državljani, ali pa so izjavile, da jim razmere niso toliko poznane, da bi mogle dajati o njih izjave, so bila vendar dovoljna pričevanja nekaterih zaslanih delavk. Ena izmed njih je izpovedala, da je od mojstra dobila nekaj denarja obenem s povabilom za sestanek, kateremu pa se seveda ni odzvala, čeprav je denar sprejela in bila zato naslednje dni pošteno sikanirana. Druga je povedala, da je mojster nekoč pod noč prišel vinjen v njeno stanovanje, ki leži nasproti tovarni, pa ga je morala zaradi vsiljivosti postaviti pred vrata. Tretja pa se je s pripombo, da bi imela sicer marsikaj povedati glede tega, rajši vzdržala pričevanja s pojasnilom, da jo je preveč sram govoriti o tem.

Vse pa so soglasno izpovedale, da se je to zgodilo v tovarni pogostokrat in da se je dobro godilo le tistim delavkam, ki so mojstru izkazovale uslužnost do njegovih zahtev.

Po krajšem posvetovanju je senat odgovornega urednika "Glasa delavca" popolnoma oprostil krivde in kazni z utemeljitvijo, da se je obtožencu dokaz resnice posrečil.

VLOMILEC JAKOPIN S TOVARNIŠKO OBDOJEN

Med osmimi obtoženci je bila samo ženska oproščena

Ljubljana, 27. oktobra. — Pred malim kazenskim senatom, ki mu je predsedoval s. o. s. Gorečan, se je danes popoldne nadaljevala 19. t. m. prekinjena razprava proti vlomilcu Antonu Jakopinu iz Potoka pri Stični in njegovim pajdašem. Tudi današnja razprava je trajala nekaj ur in je nudila dobro priliko za vpogled v predrzne in pokvarjene značaje današnjih obtožencev, ki so zasedli dve zatožni klopi.

Bili so poleg glavnega obtožencev Antona Jakopina, posestnikovega sina, ki se ga je dolgo bala vsa Dolenjska posebno zaradi predrznih vlomov, ki jih je spremljala, če je bilo treba tudi pesem revolverjskih strelcev, še njegov mlajši brat Lojze, nadalje Antonova desna roka, nekdanji rudar brez stalnega bivališča Anton Valentinčič, Franc Brčun in njegova žena Marija iz Brezovice, mož posestnice Jerneje Marolt iz Unajnjarjev in hlapec na Fuzinah pri Ljubljani Alojz Marolt. V dodatni obtožnici je bil obtožen še delavec Jože Hauptman. Prvi štirje so kradli in vlamjali na delo, slednji štirje pa so bili obtoženi, da so sprejemali in za lastno potrebo porabili ukradene stvari, deloma pa jih razpečavali. Brčunova sta bila še obtožena, da sta tatove nagovarjala k tatvinam.

Mnogo solidarnosti in zvestobe obtoženci niso pokazali med seboj. Eden izmed obtoženih je celo trdil, da ga je Brčunova zavedla ne samo v ljubavno razmerje, temveč ga je tudi nagovarjala k tatvinam. Toda kakor je pokazala sodba, ki se je glasila oprostilo le za Brčunovo, to zavajanje ni imelo pravega pomena. Kajti predsednik je v utemeljitvi poudaril, da kakšno zavajanje s strani Brčunove niti ni bilo potrebno spriti toliko tatinske nagnjenosti, ki jo je pokazala družba obtoženih. Po Dolenjskem so s svojimi podvigmi napravili obilo škod, kljub temu pa so se nekateri oškodovanci rajši odrekli zahtevku na odškodnino, ki je itak problematična, samo da bi sodišče fante dobro spravilo na varno.

Senat je odmeril Antonu Jakopinu 2 leti robjice in 4 leta izgube častnih državljskih pravic, njegovemu bratu Alojzu 7 mesecev strogega zapore, Antonu Valentinčiču 1 leto in 8 mesecev robjice in 3 letno izgubo častnih pravic. Francu Brčunu 3 mesece in 15 dni strogega zapore in 2 letno izgubo častnih pravic. Jerneji in Alojzu Maroltu ter Jožefu Hauptmanu pa vsakemu po 2 meseca strogega zapore in 120 din denarne kazni, toda le pogojno za dobo 3 let. Oproščena je bila le Marija Brčunova.

Ali ste naročili na dnevnik "Prosveta"? Podpirajte svoj list!

Glasovi iz nasebin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

Najiskreneje se zahvaljujem za obiske začasa mojega bivanja v bolnišnici in potem tukaj v sanatoriju Kotarjevim, Vokasovim, Turkovim, Baričevim, Lapajnovim, Rendovim, Kosovim, Zrimčevim, Plaharjevem, Strausbergerjevem. J. Klančnikom, Keržnikovim, Semeničkovim, Hrenovim, Nagelovim, Kapelovim, Anžičkovim, Rotarjevem, Modičevim, Marnovim, Česnovim, Gabrovim, Gregoričevim, Rutarjevem, R. Klančnikom, Kovačevim, Seljanikovim, Keržičevim, Hočvarjevem, Intiharjevem, Gorjupovim, Ločnikarjevem, M. Gregoričev, F. Primarju, J. Jegliču, F. Babiču, J. Smalcu, P. Kocjanu, J. Virantu, J. Tehovniku, F. Remšku, T. Zrimcu, L. Vatu, J. Travnu, A. Dugarju, J. Ločnikarju, J. Koršiču, F. Ivanču, F. Klančniku, N. Tomanu, T. Simonsu, F. Gabru, P. Verderbarju, J. Medvedu, J. Drobnicu, J. Močniku, J. Rabu, L. Kernu, J. Kostanjevcu, F. Gorniku, F. Možetu, mrs. M. Kos, mrs. M. Rab, mrs. M. Majer, mrs. M. Zupan. Iz Clevelanda, O., F. Bartlju, miss M. Bartelj, J. Oklešen, T. Spendal, P. Kališkovim, J. Gregoričevim in mrs. M. Mandel.

Se enkrat iskrena hvala vsem skupaj za obiske! Prosim, da mi oprostite, ako sem katerega pomotoma izpustil.

Anton Bartel, 518.

Odgovor na kritiko

Bahl, Minn. — V Prosveti z dne 8. nov. sem čital dopis iz te nasebine, v katerem je tudi rečeno, da Molkov opis svojega potovanja po Minnesoti zasluži malo kritike. Na dan s kritiko, da se prepričamo, kje se ta kritika toliko časa skriva!

Ta oseba piše, da se je od br. Molke že mnogo naučila. Jaz pa pravim, da se ona ni nič naučila iz Prosvete. Ako bi se, bi ne pisala tako. Pravi, da br. Molek ni videl vse hinavščine v Buhlu in marsikje drugje. Moj odgovor je, da je ta hinavščina v hiši dotične osebe, ki se zaletava v Molka in mene. Piše tudi, da bi bil moral pogledati tudi grdo stran in ne samo lepo, ko se je mudil v Minnesoti. Moj odgovor je, da br. Molek ni imel časa gledati nobene stvari, kakaj največ časa se je v Buhlu mudil pri br. Novaku, s katerim sta skupaj doma. Nadalje pravi, ako bi Molek vse prešofal, bi tudi videl kako je na železnem okrožju v časti ta Higgins. Moj odgovor: Jaz nisem br. Molku ničesar narokoval, kaj in kako naj piše, ker je sam mojster v tej stvari. Moramo mu dati popolno priznanje za njegove vtise iz Minnesote. Takih ljudi, ki hočejo blati Molka in mene, sploh nimam imeli v mislih, ker to je preizkušnja. Take ljudi, ki so proti Molku, ne upoštevam.

Nazadnje se glasi: "Slisala sem že veliko kritike, ker ni dobro videl." Kdo ni dobro videl? Na dan s tisto veliko kritiko, da se bo videlo, kje je skrita! Občujem z mnogimi rojaki in ljudmi drugih narodnosti na železnem okrožju, pa še nisem nič slisala o kakšni katastrofi, kakor jo omenja ta oseba v svojem dopisu.

Tukaj na železnem okrožju i-

mamo zadnjih šest let razne organizacije. Njih seje so pogoste. In kdor je zainteresiran v to, je lahko vsak mesec na kakšnih sedmih ali osmih sejah. Tako se jaz udeležujem več takih sej, ki so koristne, ker na njih se seznanimo, kako se masa delovnega ljudstva bori za svoj življenjski obstanek. Iron Range Union Council CIO ima svoje seje v Hibbingu enkrat na mesec. Udeležim se vsake. Od te organizacije sem dobil priznanje, ko sem pokazal unijsko kartico, katero sem prinesel iz Hamburga, Nemčija, in je stara že nad 30 let. Drugo priznanje od Iron Range Union Councila CIO sem dobil, ker sem pomagal organizirati rudarje po železnem okrožju in napravil več drugih stvari, ki so v korist delavskemu ljudstvu.

Max Martz st., 314.

Diesov odsek dobiva kľofute

Vodja Ameriške legije pobija obdolžitve

San Francisco, Cal. — (FP) — Po Californiji še vedno odmevajo obdolžitve, izrečene pred Diesovim kongresnim odsekom, ki preiskuje neameriške aktivnosti, odkar je bila objavljena lista imen "prevratnih elementov". Celot vodilni industrijski magnat in v San Francisco in načelnik državne organizacije Ameriške legije sta se pridružila onim, ki pobijajo obdolžitve.

Dr. Henry S. Watter, načelnik državne organizacije Ameriške legije, je opazil H. Knowlesa, ki se je Diesovemu odseku predstavil kot ekspert o prevratnih aktivnostih in trdil, da govori v imenu te organizacije. Watters je dejal, da njegova organizacija ni nikdar pooblastila Knowlesa, da govori v njenem imenu. On bi bil lahko tudi Ameriško legijo vključil med one, katere je obdolžil, da imajo zveze s komunisti, je rekel Watters. Kakor druge organizacije, ima tudi Ameriška legija nekaj radikalcev med svojimi člani, toda to ne pomeni, da je komunistična.

Strategija kongresnega odseka pod Diesovim vodstvom je, da razglasi vsako delavsko organizacijo in politično stranko za protiameriško, ako ima v svoji sredi nekaj radikalcev. Oseba, ki je dala Knowlesu "informacije", ko se ji je predstavil kot agent federalne vlade, je George H. Arms, blaginjski unijski pristanik in skladiščni delavec v San Francisco. Zaradi tega se bo moral Arms zagovarjati pred ekskusivnim odborom unije.

Thomas G. Plant, industrijski magnat in bivši predsednik Waterfront Employers Assn., organizacije delodajalcev, je tudi ovrkal Diesov odsek. Zavzel se je za Randolpha Meriweatherja, poslovnega agenta unije Marine Engineers Assn. (CIO), o katerem je Knowles dejal, da je komunist. Plant pravi, da pozna Meriweatherja že več let kot poštenjaka. Vrhovni sodnik Lazarus, edini sodnik v San Francisco, ki ni podlegel hysteriji v času splošne stiske v San Francisco l. 1934, je pa nazval Knowlesa za lažnjivca in sina Belcebuba.

Družba bojkotira mezdni zakon

Izjava predsednika telegrafске unije

New York. — (FP) — Western Union Telegraph Co. je bila obdolžena bojkotiranja federalnega zakona minimalne meze in maksimalnega delovnika v izjavi, katero je podal Mervyn Rathborne, predsednik Ameriške komunikacijske unije (CIO): Izjava je bila objavljena istočasno, ko je unija odredila protestno piketiranje glavnega urada kompanije v New Yorku: "Z namenom, da se izogne večjim stroškom in izvajanjem federalnega meznega zakona."

Slourenska Narodna Podporna Jedinota

2657-59 So. Lawndale Ave.	Chicago, Ill.
GLAVNI ODBOR	
IZVRSNAJALNI ODBOR:	
Vincent Cichar, predsednik	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
F. A. Vider, gl. tajnik	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Lawrence Gradich, pomoč. taj.	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Votrich, gl. blaginjski	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Phil Goshen, upravitelj glavnice	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Molek, urednik glasila	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
PODPREDSEDNIKI:	
Andrej Vidrič, prvi podpredsednik	409 Russell Ave., Johnstown, Pa.
Frank Podhaj, drugi podpredsednik	183 So. 15th St., Milwaukee, Wis.
John Podhaj, Jr., prvi distriktni podpredsednik	Box 217, Strabane, Pa.
Camille Bernick, drugi distriktni podpredsednik	2657 W. 65th St., Cleveland, Ohio
John Klinek, tretji distriktni podpredsednik	414 Todd St., La Salle, Ill.
Edward Tuman, četrti distriktni podpredsednik	Box 524, Wabashburg, Colo.
GOSPODARSKI ODBOR:	
Math Petruvich, predsednik	522 E. 121st St., Cleveland, Ohio
Vincent Cichar, drugi podpredsednik	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
F. A. Vider	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Votrich	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Ollip	321 S. Prospect Ave., Cleveland, Ohio
Donald J. Latrich	1937 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
Joseph Zupan	1400 S. Lombard Ave., Berwyn, Ill.
POBROTNOSTNI ODBOR:	
John Gurlich, predsednik	414 W. Mar St., Springfield, Ill.
Frank Bernick	1931 Milwaukee Ave., Cleveland, Ohio
Anton Suter	Box 27, Arma, Kansas
Frank Votrich	318 Toner St., Lawrence, Pa.
John Totol	Box 217, Strabane, Pa.
NADOBORNI ODBOR:	
Frank Baitz, predsednik	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Fred Molgat	12 Webster Ave., Peru, Illinois
Milica Medvedich	1602 Avenue Ave., Cleveland, Illinois

je pričela Western Union Telegraph Co. odpuščati delavce," pravi Rathborne v svoji izjavi. "Zaradi tega trpi tudi poslovanje in javnost ima škodo. Kompanija nima zdaj dovolj telegrafistov in ne raznašalec brzojavov. Veliko število raznašalcev je vrglo na cesto, češ, da jim ne more plačevati minimalno plačo, ki je bila zvišana na enajst dolarjev na teden. Posledice bojkota čutijo delavci in javnost."

Bojkotiranje Hitlerjevega filma v Ameriki

New York. — Skupni bojkotni svet kongresa ameriških židov in židovskega delavskega odbora je šel na delo, da ustavi kazanje nacističnega propagandnega filma olimpijade v Berlinu, ki se je vršila pred dvema letoma. Ta film je prinesla v Ameriko Leni Riefenstahl, Hitlerjeva intimna prijateljica in direktorica nacistične filmske industrije. Zidje pravijo, da nacistični filmi prinašajo dohodke Hitlerjevi vladi, zaeno pa širijo nacistično propagando. Hitlerjev minister Goebbels se je sam izrazil o filmu, ki kaže olimpijado, da je največje sredstvo nacistične propagande. Bojkotni svet je poslal telegrame vsem kompanijam, ki se pečajo z distribucijo filmov, v katerih jih je informiral, da bodo židje piketirali vsa gledališča, ki bodo predvajala Hitlerjev film. Telegram apelira tudi za kooperacijo v interesu ameriškega ljudstva, "ki bi bilo izpostavljeno strupu Hitlerjeve doktrine sovražstva." Telegram je podpisal dr. Joseph Tenenbaum, načelnik židovskega bojkotnega sveta.

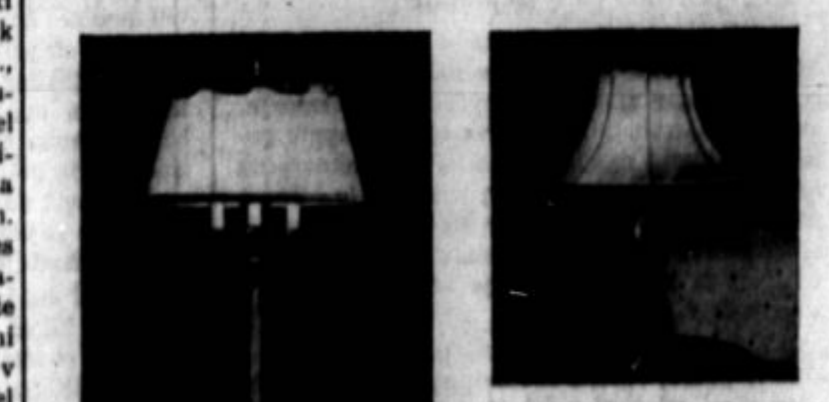
BOLJŠI SVIT ---- BOLJŠI VID

I. E. S.

Priznane Svetilke

Pomagajo varovati dragoceni vid
... Olepšajo vaš dom

Privlačne I. E. S. svetilke dajejo mehko žarno svetlobo, ki je ugodna za oči. Otroci se lažje uče nalog. Vsa družina boljše vidi.

I.E.S. End Table svetilke. Ivory in zlato ali bronove barve vznožja. Jajčje lupine ali rujavkaste barve senčniki... **11.95**

I.E.S. Reflektor svetilka. 6 načinski odsev. Srebrne in zlato ali bronove barve vznožja. Senčniki jajčje lupine ali rujavkaste barve... **11.95**

MAJHNO PLAČILO TAKOJ

ostalo pa na lahke mesečne obroke z vašim računom za električno poslug.

Da se pokrijejo obresti in drugi stroški, se račun malo višja cena za svetilke prodane na obroke.

DOWNTOWN — 72 West Adams Street — 132 South Dearborn Street
NEIGHBORHOOD STORES
4562 Broadway 4231 W. Madison St. 882 W. 63rd St.
4833 Irving Park Rd. 3460 S. State St. 2960 E. 92nd St.
2733 Milwaukee Ave. 4834 S. Ashland Ave. 11046 S. Michigan Ave.
Ali Telephones: RANDOLPH 1300

COMMONWEALTH EDISON COMPANY

VOLTAIRE:

Kandid ali optimizem

POSLOVENIL OTON ZUPANČIČ
UVOD NAPIŠAL STANKO LEBEN

Bil je že ministrant, cerkovnik, mornar, mehanik, mešetar, vojak, lakaj; ime mu je bilo Kakambo, in svojega gospodarja je imel jako rad, ker je bil njegov gospodar zelo dober človek. Kar se da urno je osedlal njuna andaluška konjica: "Dajva, gospod, poslušajva starkin na svet; pojdiva, dirjavva in ne ozirajva se nazaj."

Kandid je pretakal solze: "O predraga Kunigunda moja! Ali te moram ostaviti, ravno ko nam hoče gospod namestnik prirediti sva-tovščino? Kunigunda, ki sem te od tako daleč pripeljal, kaj bo s teboj?" — "Kar bo, to bo," je menil Kakambo; "ženske niso zase nikoli v zadregi, Bog skrbi zanje; hitiva!" — "Kam me hočeš odpeljati? Kam greva? Kaj bova počela brez Kunigunde?" je tarnal Kandid. — "Tako mi svetega Jakopa kompostelskega!" je rekel Kakambo; "hoteli ste se vojskovati zoper jezuite: vojskujva se zanje! Poti precej poznam, popeljem vas v njihovo kraljestvo; Boga bodo hvalili, da imajo kapetana, ki je po bulgarsko izvežban; neznansko srečo si napravite; kadar se ti podere račun na enem svetu, se ti uredi na drugem; kakšno veselje, videti in doživeti kaj novega!" — "Ti si torej že bil v Paragvaju?" je vprašal Kandid. — "I seveda se bil," je potrdil Kakambo; "za šolskega slugo sem bil v Kolegiju Marijinega Vnebo-vzvetja, in državo de los padres poznam kakor madridske ulice. Čudovita vam je ta država. Sedaj ima že več nego tristo milj v premeru; razdeljena je na trideset provincij. Los padres imajo tam vse, ljudstvo ničesar; to vam je mojstrovina razuma in pravice. Kar mene tiče, jaz ne vidim ničesar tako božanstvenega kakor so ti-le los padres, ki se tukaj vojskujejo zoper španskega in portugalskega kralja, v Evropi pa so obema spovedniki; ki tukaj Špance pobijajo in jih v Madridu spravljajo v nebesa; navdušen sem. Naprej! Vas čaka največja sreča na svetu. Kako bodo los padres veselili, ko izvedo, da je prišel k njim kapetan, ki ume bulgarske vežbe!"

Komaj sta prišla do prve mitnice, je rekel Kakambo straži, ki je stopila pred njiju, da želi neki kapetan govoriti z monsijnorjem poveljnikom. Obvestiti je bilo treba glavno stražo; paragvajski častnik je tekel s poročilom k poveljniku. Kandida in Kakamba so najprej razorožili; tudi njunih andaluških konjčev so se polastili. Tujca sta morala iti med dvema vrstama vojakov; na koncu je stal poveljnik s trirogo na glavi, z zavahano duhovniško haljo, z mečem ob boku, s kratko puško v roki; zamahnil je in takoj je obkolilo prišleca štiri-ndvajset vojakov. Neki seržant jima je po-vedal, da morata počakati, ker poveljnik ne sme z njima govoriti, zakaj po zapovedi časti-tega očeta provincijala ne sme noben Španec odpreti ust razen vprico njega in tudi ne ostati več nego tri ure v deželi. — "In kje je preča-stiti oče provincijal?" je vprašal Kakambo. — "Malo poprej je odmaševal in sedaj je pri pa-radi," je odgovoril seržant; "in šele za tri ure mu boste lahko poljubili ostroge." — "Ampak," je rekel Kakambo, "gospod kapetan, ki kakor jaz umira od lakote, ni Španec, temveč Ne-mec. Ali ne bi mogla malo prigrizniti, dokler ne pride prečastiti?"

Seržant je šel mahoma poročat poveljniku o tem razgovoru. "Hvala Bogu!" je vzkliknil ta gospod; "ker je Nemec, smem z njim go-voriti; privedite ga v mojo uito!"

Takoj so peljali Kandida v hladnico, ople-teno z zelenino, okrašeno z mičnim stebrištem iz zelenega, z zlatom prepreženega marmorja, ovekano s kletkami, v katerih so bile zaprte pa-pige, kolibriji, rajčice, pegatke in vsakovrstne najredkeje ptice. V zlatih posodah je bil pri-pravljen izvrsten zajtrk; in dočim so Paragvaj-ci otepali pod milim nebom v sončni pripeki turščice iz lesenih skled, je stopil častiti oče poveljnik v svojo hladnico.

Bil je jako lep mlad mož, polnočilen, dokaj svez in precej rdeč, z vzbodnimi obrvmi, živah-nimi očmi, rdečimi uhlji, akrlatnimi ustnicami, s ponosnim izrazom, samo da ta ponos ni bil niti španski niti jezuitski. Kandidu in Ka-kambu so vrnilo orožje, ki so jima ga bili vzeli, in njuna andaluška konja; Kakambo jima je dal zobat poleg ute, da ju je imel ves čas pred očmi, ker se je bal kakega presenečenja.

Kandid je najprej poljubil poveljniku rob pri obleki, nato so šli za mizo.

"Torej ste Nemec?" mu je rekel jezuit v tem jeziku.

"Nemec, častiti oče," je odgovoril Kandid.

Pri teh besedah sta se gledala oba z največ-jim začudenjem in ginjenjem, ki mu nista mogla odolevati.

"In iz katere nemške pokrajine ste?" je re- kel jezuit.

"Iz zankirne Vestfalije," je rekel Kandid;

"rojen sem v graščini thunder-ten-tronekshki."

"Moj Bog, ali je mogoče?" je vzkliknil po- veljnik.

"Kakšno čudo!" je vzkliknil Kandid.

"AH ste res vi?" je vprašal poveljnik.

"Saj ni mogoče!" je rekel Kandid.

Oba se sklonita nazaj, nato se objameta, po- tokoma jima lijo solze.

"Kaj, da ste res vi, častiti oče, vi, lepe Kuni- gunde brat? Vi, ki so vas Bulgari ubili! Vi— sin gospoda barona! Vi—jezuit v Paragvaju! Priznati moram, da je naš svet čudna zagonet- ka. O Pangloss, Pangloss! Kako bi bil sedaj vesel, da te niso obesili!"

Poveljnik je ukazal zamorskim in paragvaj- skim sužnjem, ki so jima točili vino v kristalne čaše, naj se odstranijo. Tisočkrat je zahvalil Boga in svetega Ignacija; pritiskal si je Kan- dida na prsi; oba sta se topila v solzah.

"Se bolj bi bili zavzeti in ginjeni, če bolj iz sebe," je rekel Kandid, "če bi vam povedal, da je gospodična Kunigunda, vaša sestra, ki ste mislili, da so ji preparali trebuh, popolnoma zdrava."

"Kje?"

"Blizu vas, v Buenos-Ayresu, pri gospodu na- mestniku; jaz sem prišel tja, da bi se zoper vas bojeval."

Z vsako besedo, ki sta jo izrekli v tem dol- gem razgovoru, se je kopičilo čudo na čudo: duša jima je plavalala vsa na jeziku, je poslušala v ušesih, se je lesketala iz oči. Ker sta bila Nemca, sta se dolgo gostila, pričakujoč častite- ga provincijala; in poveljnik je pripovedoval svojemu ljubemu Kandidu tako-le.

Kako je Kandid ubil svoji dragi Kunigundi brata.

"Vse žive dni mi ostane v spominu strašni dan, ko sem videl, kako so mi ubili očeta in ma- ter ter mi polisili sestro. Ko so Bulgari odšli, ni bilo za to oboževano sestro najmanjšega sle- du, mater, očeta, mene, dve dekli in tri umor- jene dečke pa so naložili na kola, da bi nas po- kopali v jezuitski kapeli dve milj od gradu mo- jih očetov. Neki jezuit nas je poškrbopil z bla- goslovljeno vodo; bila je grozno slana; nekaj kapelj je je kanilo meni v oči: pater je zapazil, da mi je veko malo trenilo, položil mi je roko na srce in začutil, da mi bije; pomagali so mi, in v treh tednih sem bil kakor prej. To veste, dragi moj Kandid, da sem bil prav čeden fant; postal sem še lepši; in tako je prišla častitega patra Crousta, superiorja v samostanu, najnež- nejša ljubezen do mene: oblekel me je za novi- ca; nekaj časa pozneje sem bil poslan v Rim. Pater general je potreboval novega naraščaja mladim nemških jezuitov. Paragvajski vladar- ji sprejemajo kar najmanj mogoče španskih je- zuitov; ljubši so jim tujci, češ ker se dajo laže voditi. Častiti oče general je presodil, da sem jaz pripraven za delo v tem vinogradu; odpra- villi smo se: en Poljak, en Tirolec in jaz. Mene so takoj ob prihodu počastili: imenovali so me za subdijakona in poročnika; danes sem pol- kovnik in duhovnik. Čete španskega kralja bomo krepko sprejeli; verjemite mi, da bodo izobčene in potolčene. Božja previdnost vas je poslala sem, da nam boste pomagali. Toda, ali je res, da je moja sestra blizu, pri buenos-ay- reškem namestniku?"

Kandid mu je zatrdil s prisego, da je to čista resnica. Zopet so se jima ulile solze. Baron je Kandida objemal in objemal; imenoval ga je brata, rešitelja svojega.

"Ah, dragi moj Kandid," je dejal, "mogoče vkorakava skupaj smagalca v to mesto in pre- otmeva mojo sestro Kunigundo."

"To mi je najrajnejša želja," je rekel Kandid; "zakaj hotel sem se z njo poročiti in še vedno upam, da se bom."

(Dolje prihodajta.)

jo, naj pomagaj mojemu prija- telju.

Ubogi dečko je bil že v ago- niji. Videl sem že mnogo trp- ljenja in mnogo bolečnih umi- ranj, toda nekaj tako strašnega še nikoli.

"Zakaj odlašate?" se zakričal nad bolničarko, ki mu je že od- pela vojaški suknjič — tanka krvava nit je polzela iz majhne- ga temnega mesta na njegovih prsih.

Toda bolničarka ni mogla po- magati. "Kirurga je treba," je jecljala.

"Kje naj ga dobim?" sem vprašal. — "Niti enega nismo mogli najti za vse te ljudi," je rekla in pokazala na skupino kakih dvajset ranjenih vojakov, ki so ležali na tleh in stokali.

Pokleknila je poleg mojega prijatelja, ki je strašno trpel, ter rahlo tipala s kazalcem po njegovih prsih.

"Krogla se je vrnila s strani in je občilaled med tema dvema rebroma. Krogla tišči osrčnik in vaš prijatelj bo moral umre- ti, če se nemudoma ne odstrani."

"Dobro, potem morate storiti to vi. In sicer takoj!" sem u- kazal.

"Jaz vendar ne morem," je skoraj zaplakala. "To je skraj- no težavna operacija. Najmanj- ša pogreška lahko rani osrčnik in povzroči takojšnjo smrt. Pa tudi instrumentov nimamo!"

"Brez instrumentov!" je vi- hrlo po mojih možganih. "In če krogla ne izrežemo, mora moj prijatelj umreti?" sem vprašal sestro. Pokimala je.

"Torej," sem dejal, "potem jo odstranim sam! Pokažite mi, kaj je treba storiti," sem rekel in potegnil iz žepa svoj veliki zaklepni nož. Prestrašila se je.

"Pomislite," sem ji rekel, "sicer mora umreti! Kvečjemu lahko le pomagam. 'Prosim, pomagajte mi!'"

"Saj nimamo nikakih omo- tičnih in desinfekcijskih sred- stev. In mož je tako umazan — če že ne umre med vašim reza- njem, potem umre gotovo zara- di zastrupljenja!"

Zdajci sem se spomnil na ne- kaj, kar sem videl, ko sem bil še majhen deček na turkestan- skih stepah. Neki Mongolec je očistil svoj nož tako, da ga je držal v ognju, dokler ni bil raz- beljen. Takoj sem vtaknil svo- je široko rezilo v ogenj, ki so ga bili medtem zanetili.

"Tudi vode nimamo," je re- kla bolničarka. Vojaške steklen- ke so bile skoraj vse prazne. Ko je slednjič nabrala v nekem ko- tu malo vode, je bila ta tako u- mazana, da ni bila za uporabo. Stirje možje so držali mojega prijatelja, da se ne bi mogel pre- makniti. Ležalo so mu pripra- vili iz odevi in plaščev.

Vzel sem nož iz ognja. Ma- hal sem z njim po zraku, da se ohladi, toda to je šlo počasi. Re- zilo je bilo še zmerom žareče, ko je postal krevčito trzanje ranjenca tako silno, da je mo- gel vaak vedeti, kaj to pomeni. Nisem se obotavljal. Pokleknil sem in vtaknil nožovo konico ob gornjem robu rane. Rezal sem zelo počasi ter držal svoj nož tako, da je konica globoko pro- niknila pod rezom. Silil sem si- čanje mesa ali krvi, toda vedel sem, da moram izkoristiti tre- nutno ponehanje krčev. Naj- manjši sunek proti nožu bi mo- ral povzročiti, da predere kro- gla tenko kožico okoli srca. Ve- del sem, da bi bila to takojšnja smrt mojega prijatelja.

Rinil sem z nožem, dokler ni- sem čutil krogelnega odpora na noževem hrbtu. Potem . . . O- pazil sem, da ni pritekla niti kaplja krvi in še danes vem, kako sem mislil, da pomeni to — smrt. V resnici pa sem iz- vedel praktično diatermično operacijo. Porinil sem nož še enkrat, to pot v navpični smeri, toda v zadostnem kotu navzad, da prodrem globlje od krogle in ne da bi se je dotaknil. . . Dolgi izstrelek je šinil ven. Opazil sem takojšnje ponehanje nape- tost v celotnem mišičnem nesa- vu svoje prijatelja. Kreč so ka- kor čudežno ponehali. Dihanje je izgubilo strašno srčno hrope- nje, obraz ni bil več tako zabu- hel.

Cez nekaj časa sem sedel v šotoru ob strani svojega prija- telja, ki je mirno spal, mene pa je začela tlačiti mora. Slike z

Joseph P. Kennedy, ameriški poslanik v Londonu, in njegova žena.

Vrstni red

F. Müller-Partenkirchen

Moja hčerka je morala na- pisati nalogo: Kako si zamišljam svoje življenje.

Napisala je takole:

— Najprej dovršim šolo, po- tem dobim fantka, potem punč- ko in potem se omožim.

Ko je dobila nalogo vrnjeno, je bilo na robu zapisano z rde- čilom:

— Vrstni red!

— Aha, si je mislila Lizika, da sem navedla fantička prej kakor punčko, to gospodični učiteljci ni všeč.

In je napisala popravilo:

— Najprej dovršim šolo, po- tem dobim punčko, potem fant- ka in potem se poročim.

— Vrstni red!! — se je glasil opomin na robu, toda tokrat z dvema klicajema.

Lizika je napisala popravilo:

— Najprej dobim punčko, po- tem dovršim šolo . . .

Toda gospodična učiteljca je vrgla zvezek pred njo in je re- kla:

— Neverjetno!

Nato je Lizika postavila fan- tička pred šolo. Gospodična učiteljca pa se je razhujala, da to že pozna in da Lizika uganja to iz gole kljubovalnosti. Zdj se je Lizika odločila, da postavi po- roko pred šolo. Gospodična učiteljca jo je obrisala z zvezkom okrog ušes. Lizika se je jokala in je tulila. Kako naj vendar bo prav?

Da, to mora človeku notranje dostojanstvo samo povedati. Bo- di že, da Lizika tega dostojan- stva ni imela, ali da je pri njej to dostojanstvo stalo ravno na glavi. Postavila je punčko pred poroko in fantka za poroko.

Vsa objokana je prišla Lizika domov. Moške je pokazala na rde- če žarečo obrobo opombo:

— Šola pač lahko pričakuje, da bodo starši razbistrili svoje otroke glede tako temeljnih mo- ralnih zadev.

— Ali ima morala kaj opraviti s poroko, očka?

— Da, večkrat!

bojnega polja so mi švigale po glavi — strašno razmesarjena telesa, grozne rane in klci umi- rajajočih. In potem še bolj živo sliko — kroglo, kako je šinila iz ranjenega mesa mojega pri- jatelja in tovariša.

"Lahko rešim tisoče pred smrtjo — nikoli več ne bom moril!" Besede so udarjale po mojih prenapetih živcih. Sklep, da hočem zboljšati usodo člove- štva, se je polastil mojega mla- dega srca (kajti bil sem star komaj sedemnajst let, ko se je to zgodilo), in v tej noči sem sklenil, da bom zatiral smrt, ne pa moril in pohabljal človeška bitja na bojnem polju. Občutek neizmernega olajšanja se je na- sell v moji izmučeni duši. Ta- ko sem postal kirurg.

elementi. Po kombinacijah mogočih 24 različnih vrstnih do- dov. Da pričnemo alfabetično: 1. fantek, poroka, punčka, šola 2. poroka, punčka, šola, fantek 3. šola, fantek, poroka, punčka 4. šola, punčka, poroka, fantek in tako dalje. Vseh 24 mož- sti lahko opazujemo tudi v ži- ljenju. Kateri vrstni red je m- ralen, to pač zavisi od staros- od župnika, od barometrične stanja, od telesnega obsega- torej od štirih nadaljnjih gibl- vih elementov, s čimer pa nara- število možnosti po kombin- rični permutaciji na nič ma- kakor na 327,844 vrstnih redo- Iz tega poiskati najboljšo mo- nost, to bom — ko pride čas- to — sam prepustil svoji hčer- S tem pa ji bom prepustil tu- morebitno popravilo rdečila, ki t- če v njenih žilah.

Vdani-Fric Müller.

SLOVENSKA NARODNA PODPO- NA JEDNOTA

izdaja svoje publikacije in se po- no list Prosveta za koristi, ter t- trebno agitacijo svojih društev članstva in za propagando svojih dej. Nihakor pa ne za propag- drugih podpornih organizacij. V- ka organizacija ima obširno sve- glasilo. Torej agitatorični dopis- naznanila drugih podpornih orga- cij in njih društev naj se ne polji- lista Prosveta.

Nova

VELIKA KUCHARICA

Po dolgoletnih izkušnjah in preizkušnjah je Felicita Kalinšek svojo veliko Kuharico vno- vič spopolnila in predelala. Ta izdaja je sedaj osma, kar pomeni za slovenske razmere več kakor še tako gostobesedna reklama.

Na več kakor 700 straneh je strnila odlična in priznana avtorica vsa stara in najnovejša dogmatja kuhinjske umetnosti. Snov je obdelana nad vse pregledno, izbira receptov je izbrana. TO JE NAJPOPOLNEJŠE DELO, KI GA IMAMO NA TEM PODROČJU. Oprema knjige je razkošna. Natisneta je slik v besedilu, 34 pa je novih barvanih tabel, ki jih je narisal Dragotin Humek. . . .

Vsaka gospodinja, ki se zaveda svoje odgovornosti za zdravo in pravilno prehrano družine, si mora to knji- go omisliti. Vsaka gospodinja se mora namreč priučiti umetnosti, kako bo svojim domačim nudila zdravo hra- no v potrebni izbiri in menjavi. Vsaka gospodinja bo hotela tudi svoje goste iznenaditi s posebno izbranimi jedili. Za vse to ji bo najboljša vodnica in učiteljica ta SLOVENSKA KUCHARICA

Četudi je osmi natis knjige v vseh pogledih ne samo vsebinsko, ampak tudi tehnično popolnejši od vseh dosedanjih izdaj, je cena knjice sedaj znižana.

Naročite pri: Velja samo \$5. (Poštnino plačamo mi.)

KNJIGARNI: SLOVENIC PUBLISHING COMPANY

216 West 18th Street New York, N. Y.

GOSPODINJE IN DEKLETA, TO JE KNJIGA ZA VAS!

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine ki eni naro- nini. List Prosveta stane za vse enake, za člano ali nečlano \$1.50 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačujejo pri assessment \$1.50 za tednik, so jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroška, reči, da je list predrag za člano S.N.P.J. List Prosveta je vala lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Čas lista Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Člone in Chicago je \$7.50
1 tednik in 4.00	1 tednik in 4.50
2 tednika in 3.50	2 tednika in 4.00
3 tednike in 3.00	3 tednike in 3.50
4 tednike in 2.50	4 tednike in 3.00
5 tednikov in 2.00	5 tednikov in 2.50
Za Evrope je \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebne vrate denarja ali Money Order v pisnu k si naročite Prosveto, list, ki je vala lastnina.

Pojasnimo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo nahajal sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupaj naročen na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično varto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo snižati datum za to varto naročniku.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawrence Ave., Chicago, Ill.

Priloge pošljim naročnino za list Prosveto varte \$

1) Ime Čl. družine \$

Naslov

Ustavite tednik in ga pripiljite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:

2) Čl. družine \$

3) Čl. družine \$

4) Čl. družine \$

5) Čl. družine \$

Monte Država

Nov naročnik Star naročnik

Kako sem postal kirurg

V naslednjem priobčujemo zani- mitiv odlomek iz pravkar izide avto- biografske knjige "Zdravilni nož" (The Healing Knife), ki jo je spi- sal kirurg dr. George Sava.

Bojeval sem svojo zadnjo bit- ko v slabotni in brezuspešni ekspediciji desetih tisoč mož beloruske armade, ki je hotela pregnati kakih sto tisoč rdečih iz Astrahama, boljševiškega o- porišča ob Črnem morju.

Danes se zdi fantastično, ka- ko je mogla tako majhna bojna sila sploh tvegati poskus zavze-

ti takšno mesto, ki ga je branila neskončna nadmoč rdečih čet. Toda naše izkrcanje se je po- srečilo in kmalu sem vodil svoje ljudi pri napadu na boljševiške strelnje järke. Sicer smo jih po krvavem spopadu res zavzeli, toda bili smo kmalu spet iz njih pregnani. Vse je bilo neuspeš- no in samomorilno. Čim bolj smo napredovali, tem bolj smo bili obkroženi od boljševiške premoči.

Ljudje so padali okoli mene, jaz pa sem bil preveč zaposlen, da bi mogel videti mrtvece in ranjence. Nenadno pa sem vi- del, kako je med našim zadnjim napadom moj prijatelj Sergej Goricin omahnil in se zvrnil. Ni- sem se smel vstaviti, toda ko

smo prišli na cilj, sem poslal nekoga moža po Sergeja.

Nekoliko pozneje sem vprašal fanta: "Kam si odnesel poroč- nika Goricina?" — "Nisem ga mogel najti!" je odgovoril. "Be- dak!" sem ga nahrullil in tekel nazaj, čeprav se je sovražnik pripravil, da zavzame kraj, kjer sem videl pasti Sergeja.

Za svojo srečo se moram za- hvaliti le okoliščini, da je bilo še mračno — kakor tudi nedi- cipliniranosti rdeče vojske. Na- šel sem prijatelja. Bil je neza- vesten. Vzel sem ga na rame in hitel nazaj k našim.

Nobenega zdravnika nisem mogel najti — če je sploh bil kdo pri nas! Slednjič se mi je posrečilo najti bolničarko, ki je obvezovala ranjence. Prosil sem